

Stuurgroep Kromme Rijnlandschap

Jaarverslag 2022

Waterberging tbv vorstbestrijding aan de Trechtweg in Cothen

Stuurgroep Kromme Rijnlandschap (SKR) is een samenwerkingsverband van vijf gemeenten voor natuur en landschap in de Kromme Rijnstreek. Het samenwerkingsverband bestaat al 45 jaar in 2022-2022 en is destijds opgericht om de zogenaamde “stille recreatie” in het gebied te bevorderen. Tegenwoordig zetten we steeds meer in op het behouden en verbeteren van ruimtelijke kwaliteit in de breedste zin van het woord.

Naast de participerende gemeenten zijn ook een aantal adviesorganisaties en gebiedspartijen vertegenwoordigd. Op deze manier is een echt geïntegreerde afstemming en samenwerking mogelijk voor het natuur- en landschapsbeleid.

De organisatie bestaat uit een stuurgroep waarin wethouders en andere bestuurders zitting hebben, en een werkgroep bestaande uit beleidsambtenaren, maatschappelijke organisaties en belangenorganisaties uit de streek. De dagelijkse werkzaamheden worden gedaan door de landschapscöördinator, ondersteund door de secretaris.

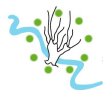
De organisatie is ondergebracht in de gemeente Bunnik.

Kenmerkend voor de werkwijze van de Stuurgroep Kromme Rijnlandschap (SKR) is de betrokkenheid van bewoners en grondeigenaren, de uitvoeringsgerichtheid, de korte lijnen, de kleinschaligheid en maatwerk van de activiteiten.

In 2022 werd landschap ook weer volop benut door de inwoners van Nederland vanwege de beperkingen door Covid 19. Gevolg was dat veel mensen de natuur en het landschap opzochten om uit te waaien, te bewegen en te genieten.

Hierdoor krijgt landschap en natuur meer waardering en vinden mensen het ook weer (meer) belangrijk.

In de tweede helft van 2021 bereikte de SKR haar 45 jarig bestaan. Reden genoeg om gedurende het jubileumjaar landschap extra voor het voetlicht te brengen en ieder die het wil het nut en de schoonheid van het landschap mee te laten beleven. Later daarover meer.

Voorjaar in de uiterwaarden in Wijk Bij Duurstede

De Landschapscoördinator

Advieswerk voor particulieren is een ruime omschrijving voor de werkzaamheden van de landschapscoördinator. Het gaat van advies over aanleg en beheer, van subsidie naar proces en hulp bij uitvoering. Naast het advies op erfniveau is het ook aan tafel zitten als er nieuw beleid voor landschap en natuur komt. Horen wat er verandert en kijken hoe je dat kan meenemen voor de bewoners van de streek. Hier hoort ook het meedenken met de gemeenten bij. De landschapscoördinator kent 'alles en iedereen' en kan daardoor gericht adviseren en effectief uitvoeren.

De Landschapscoördinator brengt geeft ook advies in beleidsontwikkeling. Bijvoorbeeld in de regionale samenwerking Utrecht10-16 voor de pijler groen en landschap. Dit gaat over landbouw; fruitteelt en melkveehouderij, natuur en ecologische verbindingen, het cultuurlandschap, gebruik van het landschap door recreatie, maar ook klimaat doelstellingen en energie. Inmiddels is het ontwikkelbeeld vastgesteld en wordt er aan een verdere programmering gewerkt: Groen Groeit Mee. Ook daar werken we aan mee om landschap goed te vertegenwoordigen.

Meerdere gemeenten in onze streek hebben inmiddels beleid voor zonnevelden. In 2022 waren er weer aanvragen voor zonnevelden in verschillende gemeenten. De landschapscoördinator ondersteunde de beleidsmedewerkers en vergunningverleners daarbij.

In 2022 heeft de Landschapscoördinator fulltime gewerkt. Gelukkig ook weer veel buiten. De werkplekken op de verschillende gemeentehuizen van Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede zijn weer meer gebruikt. Door de vele en grote opgaven die op onze streek afkomen zijn veel bijeenkomsten bezocht. De zorg over- en in het landschap is groot en daarom belangrijk om te horen wat er speelt en op ons afkomt.

Activiteiten van de landschapscoördinator

De inhoudelijke taken van de landschapscoördinator betreffen:

- 1) Uitvoering landschapsbeheer via advisering aan particuliere grondeigenaren
- 2) Uitvoering landschapsbeheer via thematische gebiedsgerichte projecten
- 3) Bijdrage aan gemeentelijke en/of gebiedsgerichte projecten van derden;
- 4) Bijdrage aan ontwikkeling en afstemming (gemeentelijk en regionaal) landschaps- en Natuurbeleid
- 5) Voorlichting en communicatie
- 6) Organisatie, planning en control

Bijenhotelletjes bouwen op het oogstfeest

Inzaaiwerk braakliggende terreinen Odijk

Projecten 2022

Beedeals Kromme Rijn

In 2021 heeft de Stuurgroep Kromme Rijnlandschap met haar deelnemende gemeenten, het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden, de agrarische natuurvereniging Kromme Rijnstreek en een aantal boeren en fruittelers de BEEDEALS Kromme Rijn verlengd met twee jaar. In deze deal geven we aan hoe we betere omstandigheden voor met name wilde bijen kunnen krijgen. Dit hebben we gedaan door een aantal projecten in te stellen. Elk jaar behouden we de actie die we al deden en komt er een nieuwe actie bij.

Bijvoorbeeld door bloemenzaden die speciaal voor wilde bijen zijn samengesteld uit te delen voor kruidenstroken en overhoekjes. Het bedenken van een haag- of singel sortiment met een lange bloeiperiode, door verschillende soorten die na elkaar bloeien gemengd te planten.

Beheer van gemeentelijke bermten met de gemeenten bespreken en aanpassen naar bij-vriendelijk.

We hebben in 2022 weer een aantal noemenswaardige acties gehad. Zo was er voor de gemeente Zeist een nieuwe contactpersoon die locaties verzamelde, wat resulteerde in maar liefst 170 deelnemers die bij elkaar ruim 1,6 hectare hebben ingezaaid.

In totaal is er voor ruim 16 hectare aan zaden gezaaid, wat neerkomt op zo'n 600 kilo zaad. Daar waren naast vele vaste deelnemers ook een paar grote deelnemers bij. De gemeente Bunnik heeft op braakliggend terrein ca 9,5 hectare bloemrijk gras ingezaaid, een agrariër heeft een hectare weiland doorgezaaid met inheemse kruiden en een particulier heeft een halve hectare grasland omgevormd naar bloemrijk gras. dus een enorm succes dit jaar. In Augustus was er weer het Oogstfeest in Cothen. Daar hebben we weer bijenhotelletjes gebouwd met kinderen. In totaal ca 75. We hadden ook een specialist die wilde bijen en andere insecten kon herkennen en op de kruidenstroken nabij werden rondleidingen gegeven en de soorten insecten herkend.

Het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden is ook Beedeal partner en heeft via het agrarisch collectief Utrecht Oost voor nog eens meer dan 40 hectare aan kruidenranden meegewerkt bij agrarisch natuurbeheer.

In 2022 is er bij twee fruittelers ook weer ingezaaid in de zogenaamde groenstroken. Hierbij zijn bodembedekkende bloemen tussen de fruitrijen ingezaaid. Omdat de bloemen laag zijn worden de bloemen niet elke keer afgemaaid. De gekozen bloemensoorten zijn allen vaste planten en inheems. Er is 6 kilometer lengte tussen de fruitrijen ingezaaid. Daarnaast is er nog een biodiverse windhaag langs een fruitperceel geplant met allemaal struiksoorten die veel stuifmeel en nectar geven over een zo lang mogelijke periode (februari tot september). Hiermee henen de insecten ook buiten de fruitbloesperiode voedsel.

Kappen hazelaarhakhout op Sandenburg op de natuurwerkdag in november

Zwaluwen scheppen water en natte klei bij de poel

Project Patrijzen Profijt Plan

In 2022 is er weinig met de patrijzen gedaan door tijdgebrek. Meldingen van waarnemingen zijn er wel geweest en een enkel bloemblok en patrijzengraanakker is er wel aangelegd.

Er is vanuit de SKR ca 4000 m² patrijzenmengsel gezaaid. Dit naast dat het agrarisch collectief meerdere beheerpakketten heeft voor patrijzen. Zo helpen we samen om het beter te maken. Zo kunnen patrijzenbloemenblokken, wintervoedselakkers en keverbanken worden aangevraagd. De wens is er om in 2023 actiever met dit project om te gaan en het weer groot op te pakken.

Project hazelaar hakhout

Dit uitvoeringsproject gaat over een zeer oude vorm van hakhoutbeheer weer vitaal krijgen in de Kromme Rijnstreek. Hazelaar heeft geen last van essentaksterfte en het vrijkomend hout is goed te gebruiken voor nuttige doeleinden. Het project wil hazelaarhakhout als duurzame vorm van landschapselement (hakhout) in de streek terug krijgen.

Het project is gestart in samenwerking met stichting Heg & Landschap en Lucy Cowles.

Afgelopen voorjaar en najaar is er op de landgoed Sandenburg wederom een cursus hakken geweest. Het verwerken is verminderd doorgegaan vanwege Covid. Er is wel volop gekapt in kleine groepjes. Met name binders, (bonen)staken, rijshout en paaltjes zijn hieruit gemaakt.

In het najaar is op de natuurwerkdag weer gekapt en zijn binders, paaltjes en staken uitgekapt. Het project loopt nu vier jaar en voor het onderzoek om de hazelaars weer terug in cultuur te brengen en kostendekkend het beheer te kunnen doen is nu afgerond. De wens is nog om historisch onderzoek te laten verrichten naar aard, ouderdom en afzet in vroeger tijden. En hoe meer producten uit het hazelaarhout te verkrijgen zijn van kant en klare hekjes, houtskool en brandhout uit de streek.

Project Platform kleine landschapselementen

In juni 2019 is door 16 partijen de overeenkomst getekend voor het Platform Kleine Landschapselementen. Dit project is een samenwerking tussen de Provincie Utrecht, de Kromme Rijn gemeenten (hele opp. buitengebied) nog 5 gemeenten buiten de Kromme Rijnstreek, gebiedspartijen Landschap Erfgoed Utrecht en Utrechts Particulier Grondbezit. Het project wordt uitgevoerd door het agrarisch Collectief Utrecht Oost.

Herstel en aanleg van nieuwe landschapselementen wordt betaald door de provincie, waarna deze elementen in het beheerprogramma van (Agrarisch?) Natuurbeheerplan van de provincie komen. Zo is ook het beheer meteen geborgd.

De looptijd van het project was oorspronkelijk vanaf zomer-najaar 2019 tot eind 2022, maar inmiddels is er een verlenging voor twee jaar tot eind 2023.

In 2022 zijn plannen gemaakt en ook projecten uitgevoerd. Hoogstamfruit, meidoornheggen, hakhoutbos en poelen zijn hersteld en of aangelegd.

Door het project krijgen we meer aanvragen binnen voor aanleg en herstel van landschapselementen.

Proeverij specerijenmix met beoordelingsformulier

Workshop bij aangelegde singel in Cothen

De Landschapscoördinator heeft meerdere uitvoeringsplannen opgesteld. Vaak is dit samen gedaan met de veldwerk coördinator van het agrarisch collectief Utrecht Oost. Er zijn dit jaar ook landschapselementen aangeplant, die niet mee konden doen in dit project, maar wel binnen de richtlijnen van de SKR vielen. We zien dat het project goed werkt. Wat uit het project kan wordt daar vanuit geregeld en wat er niet in past kijken we of het vanuit de bijdrageregeling van de SKR kan.

Grote zorg is dat al heel vroeg in het plantseizoen beplanting in specifieke rassen al niet meer voorradig zijn. Door de grote aandacht voor aanleg van (voedsel)bos, landschapselementen, agroforestry en klimaatbos, is de vraag vele malen groter dan het aanbod. De verwachting is dat dit de komende jaren nog wel aanhoudt.

Project Eetbare landschapselementen

Project Lekker Landschap Krommerijn loopt voor het tweede jaar. Het project gaat over landschapselementen, om die meer te benutten voor eetbare planten. Die planten kun je oogsten en verwerken zodat die landschapselementen weer economische waarde krijgen voor de boer en grondeigenaar.

Vroeger was het hakhout nuttig voor gereedschapsstelen, takkenbossen voor de bakkersoven, of balken voor in je huis of op de boerderij. Door nu nieuwe waarde toe te voegen in de vorm van eetbare planten, blijven de landschapselementen bestaan. Ze worden beter onderhouden omdat het weer wat oplevert.

Eigenlijk bedrijf je landschap met een landbouwkundige inslag waar het kan, of meer natuurlijk als dat past. In 2021 is de pilot gestart waarbij kruiden worden verwerkt tot houdbare producten. er is nu een wilde kruidenbouillon, een specerijenmix en een honing met een smaakje. In het voorjaar van 2022 hebben we nieuwe landschapselementen geplant die meer eetbare soorten bevatten. Zo is er in totaal ca.400m singel en heg geplant in de krommerijnstreek. De heg is ingeplant met veel bessoorten, waar naast bessen ook stekken vanaf gehaald kunnen worden om te worden ingeplant in een voedselbos. De singel bevat meer een mix van eetbare soorten.

Bijzonder was dat we in 2022 ook ons systeem van bouillonheg mochten aanleggen op de Floriade. Op Utopiaeiland was ons systeem een van de acht systemen om te laten zien hoe je voedsel uit landschap kunt halen. Er zijn meerdere dagen geweest om informatie over Lekker landschap te verstrekken en hoe je dit systeem zelf kunt aanleggen/ inzetten. Nu de Floriade is afgelopen kunnen we melden dat Utopiaeiland met ons plantsysteem nog zeker acht jaar blijft bestaan als onderzoeksgebied voor scholen.

In december is er een workshop met agrariërs en tuinders geweest om het systeem nog eens praktisch uit te leggen en om te kijken of zij het systeem willen gaan inzetten. Een groep geïnteresseerden gaat in de winter verder om tafel om meer eetbare kruiden in het landschap aan te leggen. Op een aantal proeverijen die we hebben gehouden wordt louter positief gereageerd op de smaken van de wilde

*Eerste producten uit de pilot;
De Zoete inval; honing met een smaakje,
De Oppepper; wilde kruidenbouillon en
De Smaakmaker; specerijenmix*

Uitleg hoe oogsten op de Floriade

Opstelling Bouillonhaag op de Floriade met op de voorgrond witte dovenetel

producten. Kortom het project lijkt zijn vruchten af te gaan werpen en is klaar om de volgende stap te gaan maken.

Voor meer informatie kan al worden gekeken op www.lekkerlandschap.nl

De opgedane kennis wordt open source gedeeld zodat ook andere regio's in Nederland dit concept in hun landschap kunnen toepassen. Het werkboek is als pdf gratis te downloaden op de site.

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door een subsidiebijdrage van LEADER en de provincie Utrecht.

Europees
Landbouwfonds voor
Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn
platteland

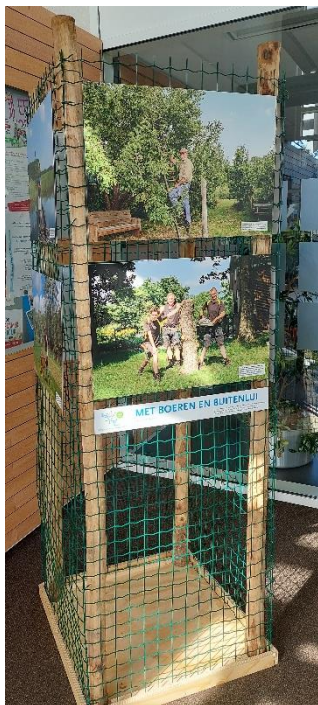

FIETS AUDIOTOUR

Fietsroute fietsaudiotour

Boomkorf met portretten

MET BOEREN & BUITENLUI

Al 45 jaar investeren de gemeenten op een slimme manier in het Kromme Rijnlandschap. Dat vieren we nu met een audiotour op de fiets en een fototentoonstelling. Zo delen we verhalen van boeren en buitenlui, die samen het landschap maken.

Foto's Janny Ruardy

45 jarig bestaan Stuurgroep Kromme Rijnlandschap

In het najaar van 2021 bestond de SKR 45 jaar. In het jubileumjaar 2021-2022 zullen op verschillende momenten hier aandacht aan besteed worden. Belangrijk is dat wij als Stuurgroep Kromme Rijnlandschap niet hadden kunnen bestaan zonder de mensen die in het landschap werken, wonen, er wat over te zeggen hebben of op welke andere wijze ook bij het landschap betrokken zijn. Die mensen zijn dus heel belangrijk voor ons. Daarnaast hebben we al dertig jaar achter elkaar een Landschapscoördinator werkzaam binnen de organisatie.

Dit jubileum hebben we willen weergeven door op alle gemeentehuizen een "boomkorf" neer te zetten die normaal gebruikt wordt om hoogstamfruitbomen te beschermen tegen vee. Met daarop portretten van mensen die in het landschap bezig zijn met landschap. En een verwijzing naar een fietstocht in de streek. De portrettententoonstelling "Met Boeren en Buitenlui", gemaakt door Janny Ruardy is uitgebreid naar een fototentoonstelling, die in september 2021 al te zien was op "De Weide Blik" aan de Langbroekerdijk in Driebergen. Dit hebben we begin juni 2022 herhaald. Op de website is hier nog meer informatie over te vinden; <https://www.krommerijnlandschap.nl/extra/projecten/projectdetail/news/fototentoonstelling-25-en-26-sept-2022/?cHash=a9d8d767df2b3f3b300f315007008811&L=0>
Daarnaast hebben we een fietsroute gemaakt met audiotour van ca 20km in de Krommerijnstreek. De boeren en buitenlui vertellen in een podcast zelf over hun stukje landschap dat zij hebben gemaakt. Deze audiotour is ook al in september 2021 gereden en hebben we in juni 2022 nog een keer gedaan. Dit keer met ook nieuwe raadsleden. De route blijft voorlopig beschikbaar en is op de website te downloaden net als de verhalen.

Link naar fietsroute kaart "Met Boeren en Buitenlui"

https://www.krommerijnlandschap.nl/fileadmin/user_upload/Met_boeren_buitenlui_audiotour_def2.pdf

Link naar Spotify voor de podcasts:

https://open.spotify.com/show/4iq63k5RiweiM18vNI1zp?si=xjrOzZPWT0eDSB4gp3UH4A&d_branch=1&nd=1

Plantwerk hoogstamfruit met FC Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht en met ondersteuning van de Hoogstambrigade krommerijnstreek

€1 + 2,9 = 3,9

Aantallen inzet en waarde

In het afgelopen jaar is door tussenkomst van de SKR en aanleg uit project Platform kleine landschapselementen het volgende aan landschapselementen en beplanting geplant in de streek:
650 st bos en haagplantsoen voor eetbare landschapselementen in project lekker Landschap
2500 st bos en haagplantsoen voor ca 1200m diverse landschappelijke singel.
2240 st bos en haagplantsoen vanuit project PKLE
212 st hoogstamfruitbomen. (waarvan 172 uit het project PKLE)
3 st hoogstam walnoten
215 m boomband.
430 st boompalen,
180 boomkorven en 33 boomkokers (flexguard).
90 knotwilgen
600 kg Bloemenzaad beedeals in verschillende mengsels.
40 kg patrijzenmengsel in verschillende mengsels
2 amfibieënpoeien
Dit aantal is nog weer hoger dan het jaar ervoor. Project PKLE zorgt voor veel nieuwe aanleg van landschapselementen. En het projectgeld dat daarvoor van de provincie meekomt is meer dan nuttig besteedt.

Financieel

Dit jaar is er weer een mooi bedrag aan uitvoering uitgegeven. Het gaat hierbij vooral om bijdragen in de landschappelijke beplanting, ondersteuning bij de uitvoering van herstel houtwallen-singels, planten van hoogstamfruitbomen, laanbomen en heggen, advies voor beheer en voorbereiding project eetbaar landschap.
Het budget voor uitvoeringskosten vanuit de begroting is voor regulier ca €20.000 euro en voor projecten €13.000 euro. En voor project Lekker Landschap €61.072 euro. Totaal dus ca. €94.000 euro
Hier is opgeteld ca. €63.000 euro uitgegeven. Het geld dat nog niet besteed is, wordt in 2023 aan het project Lekker landschap besteedt.

Multiplier

De multiplier voor inzet tbv projecten is ca. 3,9 in 2022 t.o.v. 3,1 in 2021. Dankzij de inspanningen van de SKR hebben anderen; provincie, particulieren en vrijwilligers, door eigen arbeid en inzet voor elke ingezette euro, er zelf 2,90 aan toegevoegde waarde bijgedaan. Dit is een prachtige score. De multiplier is fors hoger dan vorig jaar. Dit komt doordat er een aantal bijdragen voor projecten zijn betaald uit het platform kleine landschapselementen.

Ontwerp herstel hoogstamperenboomgaard

Advieswerk

Landschappelijke uitgangspunten en beplantingsadviezen.

In 2022 zijn er 5 landschappelijke uitgangspunten notities opgesteld bij functieverandering of bestemmingsplanwijziging. De opgestelde uitgangspunten worden gekoppeld aan het bestemmingsplan voor dat perceel.

Verder maakte de Landschapscoördinator 19 beplantingsplannen / beheeradviezen en nog een groot aantal kleinere adviezen via digitaal consult en toetsingen bij gemeenten vanuit de omgevingsvergunningen. De vragen variëren van de inpassing van een erf naar biodiverser erf met hagen en fruitbomen, tot nieuwbouw van een woning met tuin in het buitengebied, naar bestemmingsplanwijzigingen, en omvorming akker naar volkstuinten met ruime landschappelijke omkaderingen.

Algemene advisering en deelname in gebiedsgerichte organen en overleggen.

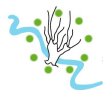
De SKR zit regelmatig bij overleggen die over het gebied gaan. Bijv. bij de provincie, het waterschap, of gemeenten afzonderlijk, voor onderwerpen die het landschap in het buitengebied aangaan.

In het platform Kleine landschapselementen van de provincie adviseren we vooral op beplantingsadviezen. Daarnaast praten we mee bij de bossenstrategie en over agroforestry. Landschapsadvies bij plannen voor zonnevelden zijn dit jaar voor twee gemeenten gegeven.

U10\16. De regio U10 heeft in 2022 vanuit het ontwikkelbeeld Groen en landschap het programma Groen Groeit mee opgesteld. Hierin is opgenomen welke thema's en onderwerpen in landschap en groen in de regio belangrijk zijn en wat er allemaal nodig is om bijvoorbeeld huizenbouw, aanleg natuur en recreatie, verbetering waterkwaliteit etc. mogelijk te maken. In deze fase wordt gekeken wat er allemaal nodig is in aantallen en hoeveelheden en wat het gaat kosten, want het kan niet voor niets. Vervolgens is de start gemaakt met een uitvoeringsagenda die nog doorloopt in 2023, en waar het concreet wordt wat er zou moeten en wat dat kost. SKR heeft met de krommerijngemeenten hard meegewerkt om een goede weergave van de kwaliteit en de waarde van het landschap aan te geven.

Voor de provincie is meegedacht over invulling voor nog te ontwikkelen natuurgebieden nabij de kromme Rijn. Met name de specifieke gebiedskennis is hiervoor ingezet.

Vanuit de stikstofproblematiek en wat met zich meebrengt in het landelijk gebied, is diverse malen aangeschoven bij overleggen met agrariers en gebiedspartijen om te horen waar de grote problemen ontstaan. De agrariers die een groot deel van ons landschap in eigendom hebben moeten dus ook veel gaan veranderen. Dat zij ook het landschap beheren en instandhouden wordt daarbij nog wel eens vergeten en dat voelt niet eerlijk. Het wordt een grote klus om de opgaven van het rijk dat verwoord gaat worden in het Uitvoerings Programma Landelijk Gebied op een goede manier in het landschap ingepast te krijgen en iedereen daar in mee te krijgen. Waar mogelijk probeert de SKR hierin te kunnen bijdragen.

LEADER Utrecht Oost en LEADER Weidse Veenweiden

*Project Farming Incubator, oftewel
teeltcouveuse*

Aanverwante uitvoerende organisaties in de streek

LEADER

De Leader periode zoals gepland liep in 2020 af en er wordt nog twee jaar aan vast gekoppeld voordat een nieuwe periode start. Hierdoor konden in 2022 nog nieuwe projecten aangevraagd worden. Inmiddels zijn er meerdere projecten goedgekeurd en staan er een aantal op stapel om ingediend te worden. Goedgekeurde projecten zijn: Natuurlijk Heel Leuk, Samen zorgen voor Nieuw Wulven, Verbonden Buurt, 1km dijk en zover je kunt kijken, Herenboerderij Nieuw Bureveld, De krommerijn Vertelt, Beleefboerderij Schalkwijk, Lekker Landschap Krommerijn (project van de SKR met de streek), Pilot Fieldlab Wijkerbroek, Droom van Schalkwijk. Van Koffiedik naar knolselderij, Voedselbosjes, Droom van Schalkwijk, Graanmolen voor Utrechts graan, Ons Dorpje Overeind. Met de lokale groep van Leader zijn we afgelopen herfst op uitwisseling geweest naar onze zuiderburen naar Wallonie. Er werd kennis uitgewisseld en gekeken naar de werkwijze van elkaar. Interessant was de zoektocht naar eetbaar landschap voor vee. Wilgenbosjes en knabbelhagen voor koeien werden onderzocht hoe deze in een boerderijsysteem ingebracht kunnen worden voor alternatief voedsel. Farming Incubator waar soort proeftuintjes ter beschikking stellen om te zien of dat wat voor je is, voordat je een bedrijf opzet in bijvoorbeeld Agroforestry, was ook een bijzonder interessant project en zou ook hier goed kunnen zijn om nieuwe ideeën te proberen

Agrarisch Collectief Utrecht Oost

Er is een goede samenwerking tussen het Agrarisch Collectief en de SKR. Bij landschapsadvies, vragen of ondersteuning bij aanleg landschapselementen, stuurt zij grondeigenaren door naar de SKR. Andersom doet de SKR dat ook als er agrarische beheer vragen zijn voor beheer en beheersubsidies. Bij het project Platform Kleine Landschapselementen wordt door het agrarisch collectief de formele aanvraag voor bijdrage naar de provincie uitgevoerd. In 2022 zijn meerdere aanvragen opgepakt waarin samen is gekeken hoe te komen tot een plan en uitvoering. Veel vanuit het project Platform kleine landschapselementen. Variërend van knotbomenrijen, lanen, tot complete voorstellen met poelen, boomgaard houtwal en hagen.

En bij de verschillende kruiden- en bloemenranden in de streek wordt overlegd welke mengsels gebruikt zijn en wat de resultaten zijn. Voor wat betreft patrijzenmengsels wordt in nauw overleg gekeken of voorgestelde plekken ook interessant zijn en een toevoeging zijn. Dit is op meerdere locaties gebeurd. Daarnaast heeft het collectief nog een aantal veldworkshops gehouden (voor zover mogelijk met COVID). Kruidenrijk gras, noten boomgaarden

Boek 1km dijk aangeboden aan de landschapscoördinator

ANV Kromme Rijnstreek

De Agrarische natuurvereniging Kromme Rijnstreek heeft in 2022 voor haar leden wat workshops gehouden samen met het agrarisch collectief. Hierbij ging het om bijvoorbeeld kruidenrijk gras. Een onderwerp waar wij met de SKR ook actief mee bezig zijn. Op velddagen is aan boeren getoond wat het inhoudt en waar je voor kunt kiezen. De droge zomer zorgde wel voor een lagere opbrengst van het gewas dan verwacht.

Ook is de ANV Beedeal-partner en kan via de ANV bij vriendelijk bloemenzaad besteld worden.

Opleiding landschapscoördinator, bijeenkomsten en symposia

In 2022 zijn een paar webinars gevolgd en zijn er fysieke bijeenkomsten en congressen bijgewoond. De Floriade maakte daar ook deel van uit.

Communicatie en voorlichting

De jaarlijkse nieuwsbrief hebben we een keer overgeslagen in januari. Dit omdat we met het 45-jarig bestaan een fietsroute met podcasts hebben ontwikkeld. Daarnaast was het 900 jaar geleden dat de Kromme Rijn werd afgedamd bij Wijk Bij Duurstede en daardoor het Langbroekerweteringgebied kon worden ontgonnen. Hiervoor is ook de magazine serie "De Krommerijn vertelt" uitgegeven (project van museum Dorestad, maar ter beschikking gesteld aan ons). In het kader van 45 jaar SKR hebben we twee nummers naar alle adressen in het buitengebied gestuurd.

De landschapscoördinator heeft ook meegewerkt aan het Leader project "1km dijk en zover je kunt kijken". In dit project wordt het gebied tussen de bruggen bij Sterkenburg en Beverweert weergegeven in een documentaire van zes afleveringen. Het gaat over de ontginning, het gebruik, wie er leeft en woont het landschap etc. Voor meerdere afleveringen is uitleg gegeven hoe de oorspronkelijke boeren erven opgebouwd zijn, wat hier traditioneel thuishoort aan landschapselementen etc. de afleveringen zijn uitgezonden op RTV-Utrecht, terug te kijken op www.1kmdijk.nl. In 2022 is er nog een extra aflevering gemaakt waarin ik ook een kleine bijdrage heb mogen leveren. En het boek 1km dijk is uitgekomen in december. Op 10 december mocht Burgemeester Naafs officieel het eerste boek in ontvangst nemen. De voormalige boeren Van der Kruk en Beusekom kregen het gedeeld tweede en ik de vierde, waarmee zeer vereerd.

Opgesteld: januari 2022

Walter Jaaltink, landschapscoördinator, Stuurgroep Kromme Rijnlandschap